

Nicolae VASILE

„Geaba putirința, nema voința”, despre a vrea și a putea în istorie

Motto:

*Secunde, minute,
ore, zile și săptămâni multe,
luni, ani, decenii,
secole și chiar milenii
s-au pus mână de la mână,
să zidească nația română!*

*(„Simboluri naționale”,
din volumul „Începutul cercului”)*

Un proces istoric de foarte lungă durată stă la baza formării nației române, întregind, prin formarea conștiinței de sine, ceea ce inițial a fost poporul român și împletindu-se cu statalitatea, mai slabă sau mai puternică, în diferite momente istorice. Ce a influențat variațiile teritoriale în evoluția statalității române a fost un fenomen parțial sistemic, implicând din cunoscuta buclă doar latura *dorințe – putințe*, adică *ținte – mijloace*, în termenii sistemici consacrați.

Am fost hărăziți să ne aflăm geografic între trei imperii, otoman, austriac și rus, sub diverse denumiri care s-au mai schimbat în timp. Aceasta a constituit un impediment în evoluția statalității, pentru care idealul de atins ar fi ca aceasta să acopere întregul teritoriu pe care se întinde nația. Acest deziderat a fost greu de atins în întreaga istorie, dar acum este imposibil, având în vedere că după 1989 au apărut componente naționale care nu mai se află în zonele adiacente statului român, în urma amplei emigrări care au avut loc. În acest context vecinătatea cu marile imperii nu mai reprezintă singurul factor de presiune, a mai apărut ceva ce ține de noi.

Să le luăm pe rând și să analizăm evenimentele istorice. În diferite momente, statul român a reușit să cuprindă regiuni aflate temporar sub dominația imperiilor vecine printr-o magie a istoriei care a lucrat în favoarea noastră. Transilvania și Bucovina au fost sub Imperiul austro-ungar, România, formată atunci doar din Valahia și Moldova, a fost sub dominația Imperiului otoman, Basarabia a fost sub Imperiul țarist, iar eliberarea acestora a venit prin slăbirea și ulterior dezintegrarea imperiilor respective.

Începutul a fost cu independența României din anul 1877 și așa a rămas pentru că Imperiul otoman nu și-a mai revenit, iar puterile europene au agreat noua situație. A continuat prin valul eliberator din anul 1918, ca urmare a dezintegrării Imperiilor austro-ungar și țarist. Elementul negativ pentru noi și pentru toate țările est-europene a fost apariția unei noi forme de dominație, Imperiul sovietic, o nouă închisoare de popoare, la fel de nociv ca și cel țarist, chiar mai agresiv. Acesta a reinstaurat dominația asupra Basarabiei, în anul 1940, și chiar asupra unei părți din Bucovina care nu fusese înainte sub Imperiul țarist, ci provenea din fostul Imperiu austriac. S-au opus românii, dar mai mult n-au putut. Vorba aceea din bătrâni, *„geaba voința, nema putirința!”*. Înțelepciunea populară îl contrazice chiar și pe Schopenhauer pentru care *„totul era voința”*.

Faptul pozitiv care a favorizat toate aceste evoluții istorice l-a constituit *spiritul național*, cu rădăcini în Revoluția din 1848, continuat de efervescența unionistă din 1859, continuată de entuziasmul independenței din 1877 și desăvârșit de Marea Unire din 1918. Acest spirit era în toată suflarea românească, în oamenii simpli, în istorie, în literatură, în artă, în politică etc., era precum apa și aerul care pătrund în toate spațiile pe care le au la dispoziție. De asemenea, românii răzlețiți de soartă oriunde în lume se simțeau legați de acest spirit.

Mai avem această situație acum? Nu prea. Când majoritatea copiilor cu dorință de carte declară din start că învață doar ca să plece din țară la finalizarea studiilor, când colectivitățile umane ce au creat adevărate „*alte Români*” prin Italia, Spania, Germania, Marea Britanie etc. emit mai mult pretenții față de țară decât să ofere sprijin mai putem vorbi de un spirit unificator. Înainte de 1989 românii erau uniți în ura față de Ceaușescu, acum libertățile de toate felurile ne dezbină. Diaspora, poate pe bună dreptate, se proclamă mai evoluată decât românii rămași în țară, dar solicită de câte are ocazia sprijin de la bugetul acela național mereu insuficient, la care a cărui constituire contribuie numai cei rămași în țară. Să nu confundăm banii trimiși la rude cu contribuțiile directe la bugetul național prin plata de taxe și impozite. Mai putem vorbi de același spirit național menționat mai sus?

Nația română nu mai este compactă teritorial, se întinde la nivel global prin noi colectivități externe, dar slăbește în spirit. Acum românii pot mai mult decât altădată, deși se vaită întruna și nu mai sunt dispuși la sacrificii pentru un țel comun. Vechea zicală românească pomenită mai sus poate fi redefinită acum în „*geaba putirița, nema voința!*” și ne readuce în spațiul schopenhauerian, care reprezintă un larg câmp al nedesăvârșirilor, creator de frustrări.